

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดและวิถีการปรับแก้ของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลักษณะประชากร

ประชากรเป็นนักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2541 จำนวน 137 คน ที่ผ่านการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกโดยตรงกับผู้ป่วยและผู้รับบริการในสถานการณ์จริง ตลอดปีการศึกษา 2541

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วย เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยรวมในชั้นปีที่ 2 และสาเหตุที่เลือกเรียนพยาบาล

2. แบบสอบถามความเครียดในการเรียนทางคลินิกของพากานา (Pagana, 1988) แปลและดัดแปลงเป็นภาษาไทยโดย นิภา รุจันันตกุล (2541) ประกอบด้วย

2.1 ให้นักศึกษาพยาบาลประเมินว่าโดยรวมแล้วการขึ้นฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกเป็นความเครียดระดับใด แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ไม่เครียดเลย เครียดเล็กน้อย เครียดปานกลาง เครียดมาก เครียดมากที่สุด

2.2 ส่วนที่วัดความรู้สึกซึ่งเกิดจากการประเมินตัดสินใจทางอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก เป็นอันตรายหรือสูญเสีย เป็นภาวะคุกคาม เป็นความท้าทาย เป็นประโยชน์ จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้เลือกตอบมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 อันตราย ประกอบด้วยความรู้สึก 5 ลักษณะ คือ โกรธ เศร้าใจ ผิดหวัง รู้สึกผิด และน่ารังเกียจ มีคะแนนรวม 0-20 คะแนน

2.2.2 คุกคาม ประกอบด้วยความรู้สึก 6 ลักษณะ คือ กลุ้มใจ กลัว วิดกกังวล ต้องเผชิญกับสิ่งต่าง ๆ มากเกินไป หวาดวิตก และถูกขู่ให้กลัว มีคะแนนรวม 0-24 คะแนน

2.2.3 ท้าทาย ประกอบด้วยความรู้สึก 5 ลักษณะ คือ ตื่นเต้น มีความหวัง อยากรู้ อยากเห็น ถูกกระตุ้นให้ตื่นตัวและมั่นใจ มีคะแนนรวม 0-20 คะแนน

2.2.4 เป็นประโยชน์ ประกอบด้วยความรู้สึก 4 ลักษณะ คือ เบิกบาน ยินดี,พอใจ มีความสุขและผ่อนคลาย มีคะแนนรวม 0-16 คะแนน

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อ ให้ผู้ตอบประเมินตนเองว่ามีความรู้สึกในแต่ละข้อมากน้อยเพียงใด ดังนี้

ไม่มีความรู้สึกดังกล่าวนั้นเลย	ได้	0 คะแนน
มีความรู้สึกดังกล่าวเล็กน้อย	ได้	1 คะแนน
มีความรู้สึกดังกล่าวปานกลาง	ได้	2 คะแนน
มีความรู้สึกดังกล่าวมากพอควร	ได้	3 คะแนน
มีความรู้สึกดังกล่าวมากที่สุด	ได้	4 คะแนน

การแปลผลการประเมินตัดสินว่าเป็นความเครียดลักษณะอันตรายหรือสูญเสีย คุณภาพ ทำตาม เป็นประโยชน์ ทำได้โดยนำคะแนนรวมของบุคคลนั้น ๆ ในแต่ละหมวดไปหาคำร้อยละ คำร้อยละ ในหมวดใดของบุคคลนั้นสูงสุด ถือว่าบุคคลนั้นประเมินตัดสินว่าสถานการณ์นั้นมีลักษณะตามชื่อหมวดนั้น ๆ

3. คำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ ซึ่งสร้างโดยผู้วิจัย ให้นักศึกษาพยาบาลประเมินว่าในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก มีสิ่งหรือสถานการณ์ใดที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้สึกทางอารมณ์ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก

4. แบบสอบถามวิธีการปรับแก้ของฟอล์คแมนและลาซารัส (Folkman & Lazarus, 1988) เป็นแบบประเมินกระบวนการปรับแก้ ข้อคำถามเป็นความคิดและพฤติกรรมที่ใช้ในการปรับแก้ โดยแบ่งการปรับแก้ออกเป็น 2 ลักษณะ มี 8 วิธี มีข้อคำถามจำนวน 66 ข้อ คือ ลักษณะที่ 1 การปรับแก้ที่มุ่งเน้นอารมณ์ ประกอบด้วยวิธีการปรับแก้ 6 วิธี คือ การประเมินค่าใหม่ทางบวก จำนวน 7 ข้อ การแสดงความรับผิดชอบต่อปัญหาจำนวน 4 ข้อ การควบคุมตนเองจำนวน 7 ข้อ การแสวงหาการเกื้อหนุนทางสังคมจำนวน 6 ข้อ การถอยห่างจำนวน 6 ข้อ และการหนีหลีกเลี่ยงปัญหาจำนวน 8 ข้อ การปรับแก้ลักษณะอื่นคือ การปรับแก้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหา ประกอบด้วยวิธีการปรับแก้ 2 วิธี คือ การเผชิญหน้ากับปัญหาจำนวน 6 ข้อ และการวางแผนแก้ปัญหาจำนวน 6 ข้อ มีข้อคำถามที่ไม่จัดอยู่ใน 8 วิธีที่กล่าวมาข้างต้นจำนวน 16 ข้อ เป็นข้อคำถามที่เพิ่มเข้ามาตามคำแนะนำของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม และจะไม่นำมาคิดคะแนนในการแปลผล ดังนั้นจำนวนข้อที่นำมาคิดคะแนนในการแปลผลจึงมีจำนวน 50 ข้อ แต่ละข้อเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ให้เลือกตอบดังนี้

การใช้วิธีการปรับแก้	คะแนน
ไม่เคยใช้เลย	0
เคยใช้บางครั้ง	1
เคยใช้บ่อยครั้ง	2
เคยใช้ประจำ	3

การแปลผลโดยนำคะแนนของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคนมาหาคะแนนสัมพัทธ์ (relative score) สามารถคำนวณได้โดย 1) นำผลบวกของคะแนนดิบของวิธีการปรับแก้ในแต่ละ

วิธีของนักศึกษาพยาบาลแต่ละคนมาหาค่าเฉลี่ยโดยหารด้วยจำนวนข้อในแต่ละวิธี 2) นำผลบวกของค่าเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 1 มาหาค่าเฉลี่ย โดยหารด้วย 8 (จำนวนวิธีการปรับแก้ทั้งหมด) 3) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 1 หารด้วยค่าเฉลี่ยที่ได้จากข้อ 2 ค่าคะแนนสัมพัทธ์ในวิธีการปรับแก้ที่สูงที่สุด ถือว่ามีการใช้วิธีการปรับแก้วิธีนั้น ๆ บ่อย และอาจจะมียุทธวิธีการปรับแก้ที่ใช้บ่อยมากกว่า 1 วิธี

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบสอบถามความเครียดในการเรียนทางคลินิกของปากานา (Pagana, 1988) นิภา รุจน์นตกุล (2541) นำมาแปลและดัดแปลงเป็นภาษาไทยและได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเกี่ยวกับความชัดเจนของข้อคำถามและความถูกต้องของภาษา และตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในหมวดความรู้สึก ท้าทาย อันตรายหรือสูญเสีย เป็นประโยชน์เท่ากับ 0.74 0.63 0.77 และ 0.76 ตามลำดับและเมื่อนำมาใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในหมวดต่าง ๆ ข้างต้นเท่ากับ 0.80 0.52 0.63 และ 0.85 ตามลำดับ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความเครียดในการเรียนทางคลินิกไปทดสอบความเชื่อมั่นกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 35 ราย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาในหมวดความรู้สึก ท้าทาย อันตรายหรือสูญเสีย เป็นประโยชน์เท่ากับ 0.83 0.53 0.80 และ 0.84 ตามลำดับ

2. แบบสอบถามวิธีการปรับแก้ของลาซารัสและฟอล์คแมน (Lazarus & Folkman, 1988) แปลโดย สิริลักษณ์ วรรณะพงษ์ (2539) เป็นเครื่องมือที่ได้ผ่านการหาความตรงของเนื้อหาและได้ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งชุดเท่ากับ 0.81 ปองลดา พรหมจันทร์ (2542) ได้นำแบบสอบถามวิธีการปรับแก้ที่ผ่านการหาความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาแล้วไปใช้กับผู้ป่วยเอดส์ที่เป็นวัณโรคปอด จำนวน 10 คน ที่มารับการรักษาที่ศูนย์วัณโรคเขต 10 เชียงใหม่ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งชุดเท่ากับ 0.9 ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามวิธีการปรับแก้ไปทดสอบความเชื่อมั่นกับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์แมคคอร์มิค มหาวิทยาลัยพายัพ จำนวน 35 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งชุดเท่ากับ 0.91

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือถึงคณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผ่านรองคณบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ภายหลังได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยเข้าพบอาจารย์ประจำชั้นนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการวิจัย

3. ผู้วิจัยเข้าพบนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หลังการสอบวิชาสุดท้ายของการสอบปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 แนะนำตัวเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอความร่วมมือในการวิจัย พร้อมทั้งพิทักษ์สิทธิของนักศึกษาพยาบาล โดยชี้แจงให้นักศึกษาพยาบาลทราบว่าสิทธิที่จะตอบหรือปฏิเสธการตอบแบบสอบถามและคำตอบที่นักศึกษาพยาบาลตอบครั้งนี้ไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด ไม่ส่งผลกระทบต่อใด ๆ ต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล การนำเสนอผลการศึกษาคงจะเสนอเป็นภาพรวม เมื่อได้รับคำยินยอมจึงแจกแบบสอบถามทั้ง 4 ส่วนดังกล่าวมาข้างต้น พร้อมซองเปล่าที่ติดแสตมป์ระบุชื่อและที่อยู่ของผู้วิจัย ให้นักศึกษาพยาบาลนำแบบสอบถามไปตอบตามความสมัครใจที่บ้านแล้วให้ส่งกลับคืนผู้วิจัยโดยเร็วที่สุด

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลนำมาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลการประเมินตัดสินระดับความเครียดของนักศึกษาพยาบาลในขณะฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกนำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่วัดความรู้สึก ซึ่งเกิดจากการประเมินตัดสินการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกว่าเป็นอันตรายหรือสูญเสีย คุณค่า ทำหาย เป็นประโยชน์ นำมาแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ
4. ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดที่ให้นักศึกษาพยาบาลประเมินว่าในขณะฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกมีสิ่งใดหรือสถานการณ์ใดที่ทำให้ นักศึกษามีความรู้สึกทางอารมณ์ต่อการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก นำมาจัดหมวดหมู่
5. ข้อมูลจากแบบสอบถามวิธีการปรับแก้ นำมาคิดค่าคะแนนสัมพัทธ์ แล้วนำผลที่ได้จากการคิดค่าคะแนนสัมพัทธ์ไปแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ